پنجشنبه 14 مرداد 1395 - 11:28

Trkiy evrilii iqtisadi inkiaf prizmasnda

Trkiyd hrbi evrili chdi ar xrc olsa da, lknin siyasi v sosial quruluu z inkiaf prosesini daha srt v .keyfiyytl davam etdir bilr

AranNews- Trkiyd hrbi evrili xbri demk olar ki, son illrin n ok xbrlrindn saylr. Hadisnin sbb v prosesindn lav nmli msl dvltlrin, siyasi tkilatlarn v dnyada mumi fikrin bu siyasi msly .raaksiyas idi

qtisadi-siyasi msllr zr ekspert v professor lirza Sultaninin qlmi il yazlm v 25 iyulda drc :edilmi szgedn mqalnin ardnda deyilir

Dnya lklri v mumi fikir trfindn Trkiynin qanuni dvltinin dstklnmsi v evrili etmk istynlrin mhkum edilmsi Trkiynin inkiaf hrktinin qvvtlndiricisi hesab olunur. Baqa szl, Trkiy bundan sonra daxili mntiqi rait yarandqda znn inkiaf prosesindn ox beynlxalq dsty midvar ola .bilr

Amma bu mqalnin sas sz Trkiyd ba vern hrbi evrilii iqtisadi inkiaf siyasti Prizmasndan aradrmaqdr. Mqlnin sas frziyysi d buna saslanr ki, son evrili Trkiynin z inkiaf prosesi n .ddiyi vzdir

Yuxardak frziyynin izahnda bu nqt tkid olunur ki, inkiaf thlkli v ox xrc aparan bir msldir. Bu inkiaf z hrkt yolunda bir ox eni-yoxular tcrb edir. nkiaf o qdr d asan bir proses deyil. Bu prosesin bir sra zrurt v mqddimlri vardr ki, onlar yaranmaldr. Hmin zrurt v mqddimlr .bzn tdricl, uzun bir prosesd v pillli surtd yaranr

Dnyada bzi lklr inkiaf mrhlsini kemi, amma mxtlif sbblrdn ictimai, ya siyasi struktura hazr olmam, yaxud da beynlxalq problem v manelr zndn yaryolda dayan v sonra yenidn gerilmni tcrb etmilr. lklrin inkiaf yolu zrind mxtlif problem v ngllr dayanr. Etiraf etmk olar .ki, inkiaf xarab v mhdud edn amillr onu inkiaf etdirn amillrdn daha oxdur

Qbul etmk lazmdr ki, inkiaf prosesind iqtisadi, sosial, mdni v siyasi strukturlar kimi geni faydalanmal olan inkiaf etmmi amillr inkiaf v hrktin qarsnda dayanr v onu z mcrasndan xarmaa, yaxud sapndrmaa chd edir. Bu gnlri inkiaf etmi lklrdn baqa dnyann btn lklri inkiaf .etmkd olan lklr srasndadr

Amma ikinci inkiaf dalasnda uur qazanm v z inkiaf prosesini davam etdir bilmi lklr, daxili .problemlri aradan qaldra biln lklrdir. Bu zmrdn olan lklr is ox azdr

Yeni zhur etmi iqtisadi gclr bu lklr srasndan hesab olunur. lbtt, Cnubi Koreya, Maleziya, Sinqapur, Tayvan artq z inkiaf prosesini mhkmlndirmidir. Amma inkiaf etmkd olan lklr srasna daxil olan digr lklr hl d bu yolda oxlu thlklrl z-zdirlr v bu raiti mhkmlndirn kimi oxlu vzlr dmli, thlklri gerid qoymaldrlar. Trkiy, Braziliya, Meksika, Hindistan, in, Argentina, Cnubi Afrika v Rusiya bu qbil lklrdn saylr. Bu lklrin hams inkiaf yolunda srt v yksk keyfiyyti tcrb etslr d daxili siyasi v ictimai strukturlarn mqavimti, hminin siyasi shnd gc .qvvlrinin itirak kimi msllr zndn hl d inkiaf sahsind qeyri-sabitdirlr

Digr trfdn qbul etmk lazmdr ki, inkiaf bir ox ictimai v siyasi hrktlrin gcn v mvqeini zifldir. nkiaf etmmi raitd yksk mvqei v ictimai tsiri olan bel gclrin inkiaf qbul v hzm etmlri ox .tindir

Hrbi gc bu qvvlrin banda dayanr. Hrbi qvv adtn, tkbana, yaxud digr ictimai qvvlrl koalisiya surtind inkiaflarn qarsnda dayanr. Trkiy d bu qaydadan mstsna deyil. Htta bu lknin yaranmasnn vvllrindn siyasi arenasnda hrbinin yksk mvqein diqqt etmkl bu qayda il daha ox uyunluu vardr. Trkiy 1980-c ildn inkiaf n ilk addmlarn atb v tdricl inkiafn

قدرت گرفته از پرتال شمس - ITShams.ir

.infrastrukturunu yaradb

Trkiynin inkiaf hrktlrinin ilk lamtlri 2000-ci ild grnmy balad. dalt v nkiaf Partiyasnn hakimiyyt glmsi v partiyann gcl sosial bazasna diqqt etmkl lknin iqtisadi sahd v ona tabe olaraq siyasi sahd inkiafnn srt v keyfiyyti artmaa balad, Trkiy ox tez yeni zhur etmi .iqtisadi lklrin srasna daxil oldu

Amma hrbi evriliin nticsi Trkiy v onun inkiaf prosesind baqa bir tsir qoydu. evriliin mlub olmas bu proses mane ola bilmyck (bu rtl ki, dvltin inkiaf meyilli siyasilri mdriklik gstrsin), stlik, onu gclndirck, onun srt v keyfiyytin kmk edck. Bu hkm qti ola bilr. Bu hadisnin Trkiynin inkiaf hrktin tsiri v bu lknin mlum evrilidn n qdr faydalana bilrk iqtisadi inkiaf z xeyrin hll ed bilmsi dvltin v xsn rdoann evrilidn sonra sediyi siyast baldr. Qtiyytl demk olar .ki, Trkiy qardak aylarda daxili siyastlrd dyiiklik edck

Trkiy, hakim partiya v rdoann son hrbi evrilidn nailiyytlrdn biri d hrbi qvvni gc illziyasndan tamamil xaric etmk idi. Son illrd inkiaf hrktdn uzaq qalm Trkiy dvlti v hakim AKP son hrbi evrilil bu fasilni tbii olaraq azaldacaq. Bu hrkt dyiknliyi tbii olaraq regional msbt nticlr sbb .olacaq

Bel ntic almaq olar ki, iqtisadi inkiaf siyasti prizmasndan son hrbi evrili Trkiy n ar xrc olsa da, lknin siyasi v sosial quruluu bu ar hadisdn iqtisadi inkiaf n bir potensial v lav enerji /kimi yararlana bilr, z inkiaf prosesini daha srt v keyfiyytl davam etdir bilr. /“Etimad” qzeti